

54481.

Redaction du Journal

«I r a v o u n k»

(Bulgarie) **VARNA**

Редация

ВѢСТНИКЪ

«Искусство»

НАРКА

Pen:phalin kun stli

11. 12. 13. 14. 15.

44.7. 1971

ՄԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՈՂԹ.

Ր. ՀԲԱՏԱՐԱԿՈՒԹ ԵՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԿՈՒԹ ԵՒ ՇԱՒԱԹ

ի կէտ ընդունինք 15—20 տա-
րեկերու անհշուտ թեւաւոր կարե-
նութիւնք ալդ անասակ հոտանք
ը տեսչածելու . բաւց այն մա-
տենակաշրջանին մէջ հոյ տար-
ին ցնաքնչութիւն անխոտափելի
ի թիւ բլրայ . իբր խռովարար և
սլաւ կրօնի նուիրականութեան
էմդաւաճանող . և մինչեւ որ
յդ երազաւած ճեռապատկերը
տեսնայ՝ հայ տարրը արդէն
սոյւթեմէ դադրած ըլլալով ,
սխառակ բան մը շահելու
ը կեանքը վրայ տուած պիտի
լլայ : Ապա՛յով ենք թէ մեր
նկերավարական քարոյշչները
յս մեծ վնասնդ կը կանխատե-
նեն . բաւց գիտակցարար լու-
սանցնին ալդ մասէն . որով ճեռե-
րենց հոմար ազգութիւնը նշա-
նակութիւն չունի սոցիալիզմի
ազգութարին յազմանակին քով
ապա՛հոմարպէս տնտիւր կրահն
լալովի սոցիալիզմը թոյ իրա-
նոնական անգամ մը . հայութիւն
ը ջնջուած պիտի բլրայ եղեր .
սո՛ւ հոգո՛ :

Բայց ի պատասխանի մե՛նք ալ

Այդ բնկերով արական քարոզիչ-
ները եթե կուզեն սր իշխանության
քաղաքակրթական ու պատերազմի
կալ ազդերուն հանկուտ ապականել չի-
րականացուց սահալելով սպանու
կ: Ենամու թուրքիս, մէջ իրական-
անանայ թու խնձհարին գտնե-
հայ աարբը այդ կրակին ունելի
ընելէ: Աննք իրենց քարոզները
թնդ կարգան թուրք տառով
թուրքերու գլխուն հապը հաա-
սարովեան և եզրուրդովեան
գաղութարք շատունց չի բռնուցե-
հ: հայր տիրապետելո՞ւ և ուրիշ
ազդերու վրայ իշխելու պահանջ
բնաւ չէ գրեք ու տակէ ազգին
ալ բնաւ չի գնեք: Հայ հարստար-
կաւ կալուածատէրը հաասարա-
պէս հարածուած Բշու կը հարած-
ուի իր ջգատը ազգակիցներուն
հետ, և կօղնէ ասոնց պարգտցման
ու ապրտասոյն տմէն աւթեանքով
մէջ ինչո՞ւ միւր ազգը եզրու-
ղէ՞մ պատահարային կշիռ բռնու-
ղինակցիլ փոքիւրով երկկ թնդ
կտտորոց իրած խաւածանին հետ

«(Թ)ան»ի մոտենաւ որ թղթ աւելցրի.
Պոլսէն հետեւ եալոր իր դէն.

«Քիւրտերու» գիրքին շահաւատկութիւնները Տիգ անակերտի չուց զատուրիւ լողելու արգարաջութիւն այն նախատեսուի թիւնները դոք բրած էին զէպթութութիւն բարեացակամ եղող անձնքայն թնակներին երբ որոշուած էր գունդերը կազմել ապա ցեղերէն եւ գտնուել կանոնաւոր զորքերու վճարածին : Ճիշդ բուսած էր թոճրքերուն թէ Գիւտերուն ճայնայնեած զէպթերը անող օր մը թուրքերուն զէպթութի գոյծ սէլին : Ասկայն չէր որ լողացելի մը սէլէ՛ք ելլաւ ապա տեսակ խորհուրդ մը թուրք բուն կասկածելի կը թնէր : Սարքսիւն ճաքքք փաշն ի պետպութի պատանով Սիւլթերպուկ գտնւած ատեն սրան չարացած էր խաղախնայն : Կազմակերպութիւններ լրայն եւ խորած էր թէ Գիւտերուն ալ թուրքոյ խաղախները կ'ս

րիւի էր րնել, ու այս տեսակ ծրագիր
մը ըրած էր : Լեյս ծրագիրը վեհա-
պետին հոյանաւ թեանք արժանացաւ .
նրդոյ բանակի հրամանատար մարաջախ
ձէր ին վաշտն՝ որուն բանակատեղին
էր գնկիանն է . պաշտոն ստացաւ զայն
յոր ծագիրէն : Շուտով Համբաւական
գոյացաւ զգիր կազմուեցան : Լեյս բ-
նուով կը հաստատուին թէ ասոյ անվախ
նա ապրտուն ցեղերը հաստատարակ
կեանքն մը պիտի ընտելացնեն :

Քրիստոսի խաբուսած էին։ Անտոն
(բնիկը) այնպես մոռցին ինչ որ
էին և նշանի միայն միշտ այնպես
սա տարբերությամբ որ անոնք այսօր
ու երբ ի վիճակին են Թուրքերուն դե-
մադրելու ինչ որ չէին առաջ, 1896ին
Անտոն զեպեմբերն և Հայոց առաջին
կոտորածներն յետոյ. որոնց մէջ
Գեորգիան այնչափ մեծ մասնակի-
ցութիւն ունեցաւ, ինչ զարմանք չը
պատճառէր անոնց ինչ Համիտիէն ճե-
մեղապետները Կ. Պոլս կը տեղափոխ-
ւելին։ Այս քաղցր մըն էր համբա-
յին կառնիքին ու զիտագրութեան
որոնք տաճարն հայկական նշանա-
ներու մէջ գործածած սրիւնակն ուղա-
յրելու խոգած յագումնային տպա-
րութեան օգնէին։ Համիտիէնը զե-
մեղապետ Միջազգային արարողութեան
մասնակցող զսպարարն հետ, եւ երբ
անոնք քրիստոսեան ու փոքր ձիւնու-
նեմած փողոցներէն կանգնելին, ա-
յնքան Կ. Պոլս անոնք անոնց ճամբու-
նիւն և կը գնէր իր գետնից հետաքրք-
րութեամբ։ Երբ յետոյ, անոնց այդ-
չափ փրփրոյնքը բաւ համարուեցաւ ու
անոնք սկսան անհանգստութիւն պատ-
ճառել։ Սաքի վերնոցսմէն ելան իւ-
րենց տեղիցը, եւ խիստ նաւատակաւ
բար անոնց ալ բռնաճար սոյն էր
Այս խոսակցութիւն ի վեր Համիտիէ-
նոր գործողութիւնը ալ կապուեցան։
Այսօր քրիստոսեան յուրջ մտածու-
թեան աւարկայնութիւնն և, եւ զա-
նոնք հոգսահեցեալու համար քա-
նակ մը պէտքը պիտի ըլլայ։ Իպարհա-
բայայն Գրիգորեան ղեկավարի հաւա-
մայն առ մասնաւոր պիտորակաւ ու-
ժը, եթէ եթեայ, իմ քառասն տղա-
ցոյցը պիտի ապա։ Այս Իպարհիմ փա-
շա պիտի և շահ սոցիալական զեմք մըն
է։ Եւ այժմ չուրջ 65 տարեկան
ըլլալու է։ Միայն կոչուած Գրիգորե-
ան ցեղապետն է, ըսող իր իշխանու-
թիւնը կը տալանդով և անկիւն կազ-
մող նշանակ չըջանի մը վրայ։ Տեղ-
բանակերտելն ձեզրէ։ Մերտն և
վերանշէնը։ Այս չըջանի կեդրոնը
լիտանին է, հիւն է որ Իպարհիմ փա-
շան, տարուաւ լաւ եղանակներուն մէջ
արածել կուտայ իւր քաղաքիւ հո-
տերը։ Չեմք իշխանելու տեղ ունի
զայտնի մէջ, ճիշդ այն ժամանակին
որում կը կազմուեն հոն ճիշդ իւր

անանկ արտասանո թիւն մը կար, որ
մարդուս սիրտը կը խլի թուահեղ իր քո
վանգակ գանգուտով զոր:

բնի տակ, հակառակ ոգին վատու-
թեան ժողովուրդը նորէն կը հետեւէր
այն խուռլ ինչ թուով որ է Գերեզ-
մանաւորն դաւաճանական իրօնացոյն Տ.
Պանանանով։ Մակեդոն - Օսթրիական
կազմակերպութեան կողմէ, Տ. Արամ-
նանց Հնչակ. կուսակցութեան կողմէ
իր ցաւակցութիւնը յայտնեց եւ յե-
տոյ իրօնացաւ։ Տ. Ազէ մակեդոնացի
խմբապետ շատ վատ վրէժներ կրկնու-
եաւ Տ. Ազէի արդէն երկու զօներն ալ
պագ հողին յանձնուեցան։
Տ. Գարոբի թիւնը վատ է։

Թ. Վ. Ս. Ս. Ս.

ՆԱԽԱԿ ԳՐԱԿԵՒՈՆԻԱՅԷ

ԹՈՒՐԻ ԳՕՄԻԹԷՆԵՐ

Օսմանեան կառավարութիւնը զատ
հապւս կը գանդատէր Մակեդոնիոյ մէջ
յեղափոխական հրոսախուռի մը։ Սա-
կայն ժամանակէ մը ի վեր թուրք գ-
միւթները պոյն թիւն առած են, մաս-
նաւորապէս Օսթրիական կառավարութեան
կողմէ։
Այս գոմիթներէն մին՝ որ անցեալ
գարնան կազմուած է, կը բաղկանայ
գաւառիկ թուրք ժողովուրդի ամենա-
զէջ տարրերէն։ ասոր կազմութիւնը
եղած է մանկատան կողմէականութեան
թեան քանքովը, որ այդ շրջանակի
էն մօլեռանդ տարրն է։ Անոր պիտի
է Օսթրիական կողմէական վարժարանի
անօրէն Մամաֆալթէն տն, որ նեւ-
գաւոր, աղղղեցիկ եւ վայրագութեան
հասնող անգութ մէկն է։
Այս գոմիթէն իր ժողովները կը գո-
մարէ քաղաքին միջոցներէ մէջ, ընդ
հախազանութեամբ Շէշի իւմայիլ ե-
ֆէնտի, որ խիստ մօլեռանդ ծերուկ
մըն է։ Այդ միջոցներէն մէջ նորա-
նոր խորհրդաւոր նորոգումներ կընեն, որ
կը կայանայ առաջիկայ։ Աստուծոյ ուխտով
Քիւլի, քիչ շատ զործած պաշտօնները
որոնք պիտու թեան թշնամի նկատուած
են, մանաւանդ անոնք որ կատարու-
ած են յեղափոխական գոմիթներու
հետ յորաքերութիւն ունենալու մէջ։
Արդու մը քանակաւ ինչ մէջ բաւած է,
պայմանուած մէկ թուրքին տեղ չորս
պաշտօն պիտի սպաննուի եւ թուր-
քի մը մէկ աւստուին վրայուն 10
անասուններ պիտի յախճատուին քր-
իստոնեայ զինղերէն։
Թուրք գոմիթէն իր վճիռները գոր-
ծադրել կուտայ լաւ կազմուած յիւրե-
զակախւածքի մը, որուն պիտի է Բաս-
շաքի Էմին ազա հոգակալոր աւագ

կը, որ քանիցս դաւապարտուած է
իրեն քառմանի ռճի ներքին հա-
մար, բայց միշտ միջոցը գտած է քան-
տէն իր սպիտակ, թերեւս կառավա-
րութեան հաւանութեամբը։ Այս յե-
լու գաղափար մըր Տէպարցա գաւառակին
մէջ կը շրջագայի, որ կը գտնուին
Մակեդոնիոյ ամենէ աւելի պղծեցիկ
պաշտօնագիր գիւղերը, Այդ խումբը ցորեկ
որով ամէն տեսակ օճիւրներ կը գործէ
պաշտօնագիր գիւղերուն մէջ, գինուրական
պահականոցէն քանի մը քայլ անդին
եւ շրջանակին էն բազմամարդ պողո-
տաներուն վրայ։

Ծ. Ամբ. — Հոս նամակագիր եղի
զէպեր կը պատէ հոգեւորներէն ի-
վեր այդ յիւրեղակախութիւնը կողմէ
գործուած։ զէպեր որոնք կը պատ-
կերացնեն Փաք Ասիայ մէջ Հայոց վը-
րայ գործուածները։

ԴՊՐՈՑ ԹԷ ԱՆԱՌԱԿԱՆՈՑ

Անցեալ տարի զժողովներն ունե-
ինք ազգային գործէն դատարանէ-
լէ երկու քին հմուտներէ թե իրլայ-
նուն համար միայն, բայց այս տարի
զժողովներն պատճառները այնչափ
շատ են որ մարդ կը չուարի, գայն
գործը անուանէ թէ անառականոց։
Դատարան անառակութեան եւ ուսման
անառականութեան ընտրութեան խօսքը չը-
պիտի ընեմ հոս, ոչ ալ դատարան-
բան առ ու ծախք շահագործումները
պիտի յիշեմ։ այլ հրապարակի վրայ,
փողոցներուն մէջ օտարներու առջեւ
երեւցած խայտառակութեանց մասին
միայն երկու խօսք կու գամ ընել։
Այս տարուան օւսոյցիները արդ-
եօք իրենց պարտականութենէն դուրս
կը համարեն աշխատանքներուն կարգա-
պահութեան քիչ մը հօգ տանել։ Ինչ
գոմիթային պատկեր է որ կը պարզուի
երբ աշակերտները գործը կ'աշխատ-
են։ Այդի աշխատ հանգիստտեա եղայ
Մուսալլայի հրապարակէ հոյ աղջիկ
ներու առն վերադարձին, փայտերով
գիտար հարածներէն, թեկ տնդին վար-
ժարանէն քանի մը քայլ հեռուն ման-
չերու զէրար ձեռնկցուն ու վերադարձ-
լուն, քանի մը քայլ աւելի առնող
երկուով, տեսալ եւ մէկգոյն հայ
ծող երկու տղաք առնա ինչպիսիքին
կ'արտօնուցած կոխտեղիքին հայ աղջիկ
մը, որուն գլուխը պատեցաւ եւ ինչ
գետին տապալեցաւ։

չէ, ահա ներս մտաւ բարձրահասակ
ու յաղթանգաւ մարդ մը։
Այս մարդը մեր ծանօթ Վանի քոչն
էր։
— Աղջոյն, ջոջ աղաւ մըմիկից Աւա-
զակապետը։
— Օրհնեցէք, տէր հայր, վրայ բե-
րալ ջոջը, բարին էինք ինչ կայ։
Բարի է ջոջ աղա, հանգիստ եղէք։
Մինակ թէ զապտիկ թաղթ մը ունի
յոյս։
— Դադարի թաղթ մը։
— Այո։
— Ինչ թուրք է, ու պատու։
— Մէկը չը տուաւ։
— Հապա՞
— Ժամուռ վրայ գտայ։
— Ինչէն գիտեք պատուի թուրք
մըն է։
— Գիշ շատ կարգալ գիտեմ։
— Ինչ ինչուով է։
— Թուրքերէն։
— Տուէք նայիմ։

Անցեալ որ յոյսածաղիկ մը վա-
ժապետներէ մէկին գինուր ու գի-
նետան տալ կ'իյնար կոտորել կը գրէր,
հապա եթէ ինչ հետ միասին գտնուէր
աշակերտներու այս անառակութիւն-
ներուն ինչ պիտի ըսէր։ Աստուծոյ
պետք արգելաւ չէ, որ քանի եթէ իր
պիտեքը վեր վեր ցնցու խնամքին մէկ
քառորդը աշակերտներուն բարեկ-
թեան յատկացնէր։ Ա. Կաւաքէ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՄԷ ՄԱՐԳԱՐԻՍԻՆ

Մարգարեան լսուած մէկը տեսնէ
մը իվեր եւ կամ աւելի ճիշտը վար-
ժարանի սեմէն դուրս նստաւելլէ վերջ
«Իրաւունք»ի սինակներու մէջ կ'ընկն
մը փութած տեղ ոչ ոք վարժարանի ու
հոգաբարձութեան մասին սկսած արեւ
ցփեղով թիւններ գոյս տալ։ Այդ չէր
բաւէր հիմա ալ հոգաբարձութեան պէմ
իր ցաւագար չարտուումներու անպա-
տասխանի մղուելէն յաջալերուած
կ'ընկն ընդարձակ ստատեքու յերոյն ի
ու զրպարտութի զարչանքը ցոյց տալ
Բարի՛ ճանապարհ։
Բայց, պարոն, ինչ կալ ծեցիր, միթէ
տաւարտանքներու մէջ այնքան տղա-
կողատ ինքզինքդ որ կը համարձակիս
սա տողերուդ պէս անպա կառ տո տ-
եր յեկ իրիւ։
Այն հոգաբարձութեան որ թիւրիւհար
ու թեամբ ու լեծամեծ խօսքով մեծով
պաշտօնի ձեռնարկեց։
Հիմա եթէ չ'ըսէր որ անպատկառ
ստատիկ մակդարը հրապարակաւ ձեռ-
նարկին փակցուի, առանց այնչափ
ու պատկառման միայն ուստու մեծով
հարկ ու անհարմարեւորութեան, ապա-
ցուցանես նախ թէ հրապարակաւ հոգա-
բարձութիւնը երբ որ լեծամեծ խօս-
քով մեծով թիւրիւհարութիւնները ք-
ած ու հիմա ալ ինչու՞ դատարիք եղած
է, եւ լեռն ինչն հասկցար թէ անոր
հրապարակաւ հաւանեց է աստուծոյ
ներս անձնուածաւթիւն։
Այս վիճէ եւ չըսես տեսնելու ու-
րկէ՞ որ երկուսն զործի մասին ի օ-
սելու ձեռն հաւանակութիւնը, կըր
վարժարանի, յոստաւորութեան այդ
տաճարը ձեռն պ'ըստուարութեան
չըջանին վերածուած էր անխոր
ու ապիկար ուսուցիչներու, ջրիտառ
ու շոշորդ լակններու տապաւնարանի
մը ու նոյն թեկ ձեռն անորիւն յիմար
բայցի վ կ'ընկան զործի մահացու
հարուածը հասցունեցաւ, զոր հոգեւ կա-

Աւագակապետը գրեթէ երկիւղալի
զգուշութեամբ մը թաղթը ծնէն հա-
նեց ու ջոջին յանձնեց զոգոգալով մը
վանայ ջոջը դրպանէն հանելով ալ-
նոցը, որ ոսկեպատ էր, գրաւ գայն
աշխատուն ու բացաւ այդ գրութիւնը,
որ հետեւեալը։
Կուսակալ թիւն Վանի
համար 75
Թիւ 117
Վանի. Բարձր. Եպարքոսին
«Բարձր. Դրան հրահանգին համա-
ձայն՝ Վանի նահանգը գինուրական
չղթայի մը տակ տնտեսու է։
«Առաքելան հեծակազօրաց նոր վաշտը
կազմակերպուած ու իրիկունքէ ի վեր
Աւագակալ իման-ձայնատի հետեւէն զը-
կուած է։
«Օր ըստ օրէ տեղացի հարուստները
փճացնելու վրայ եւ միւրքէն անոնց
աղղեցութիւնը բոլորովին ջնջուած է։

րեկի եղաւ ուրիշներու ամենաբաւ-
ջանքերով գլխ առած ուղի։ հեռացնելու
վանայի մէջ ամէն հայ տոնաց խա-
րու թեան ետցարձայ իրաւունք կը վա-
նիլ ու պարտաւոր է հետաքրքրուիլ
վարժարանի վրեժակով ու յոնադաւել
անոր թեկի կողմերը, բայց դուք կըր-
թական գրեթէ քանցու մի ու փճացու-
մի կամաւոր տխուր սխաւատուրները
բարոյապէս զրկուած էք անկէ ան-
պայմանօրէն։
Հասկցա՞ք։
Դուք հանրային խղճտանքի դա-
տարանի առջեւ քոչուած՝ կրթական
զործի իբր անարեւելի ու ապիկար
մշակ դատակնիքը ունիք ձեր ճակտին
ու փոխանաք անոր հոգեւոր ու ը-
վանդակ ծառեր թեան տակ մեղքեր-
նից քաւելոյ, դեռ աներեսութիւնը
կուսեանք կրթական գործի անտեսով
ալ խօսելու։
Ամօթ։
Կ. փ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքարանի Խառն փո-
ղովը որոշեց տակէ վերջ ու-
սուցչական վկայական տալու հա-
մար, գիւմղին ուսման կա-
րգով թեկէն զտո բարքը և ներ-
կայ ու անցեալ կտանքը նկատու
լու թեան տնեւ։
— Տեղւոյս առժամ. Թաղ. Խոր-
հու գր աղղ. վարժարանին նոր
հոգաբարձու. կողմելու համար 30
աղղայիններ հրաւիրած էր անց-
եալ օր խորհրդակցելու. բայց
ցաւալի է ըսել թէ հոգիւ երեք
անձ ներկայուցած են
— Նոյն Խորհրդայ անգամեւ
բէն Տ. Բէստանեան իր հրաժա-
րականին վրայ պնդած է, առաք-
ելելով թէ անհրաժեշտ է որ օ-
րինաւոր թուականութեան մը
ընտրութիւնը վրայ թուանալի
— Ռուսչու բէն. Պատրիարք-
րան զրկուած է 561 ֆր. Մուշի
աղղատներուն բաժնուելու հա-
մար։

Միւսնոյն տեսնելու անձն միայն միա-
ցած են կառավարական պաշտօնէն օ-
թեանց մէջ, որ նախ մի շառուն ու մե-
օլտի համար կը ծառայէ, իսկ ջոջը
ձեռքով մէջ է։
«Ինչ տեսնէն իման-ձայնատի գլուխը
պիտի զրկեմ ձեր վանուածներն»
կուսակալ Վանայ նահանգին
Թիւ 121
1899 Յունիս 14
Վան-քաղաք

Այս կարեւոր ու միամտաւոր
զապտիկ գրութիւնը Վանի ջոջը ծայրէ
ի ծայր կարդալէ ետքը, ստակուով մը
հարցուց։
— Ըսէք Տէր Հայր, ուսկի՞ց կու-
գայիք։
Եւ. շեշտեց Աւագակապետը։
— Դուք։
— Եւ Տիրամօր կողմերէն կուգայի
Լեռն մը մէջ գտայ այդ գրութիւնը
(Շարունակելի)

